

Чернишова А.М. Естетичне виховання молодших школярів засобами хореографічного мистецтва // Естетичне виховання дітей та молоді: теорія, практика, перспективи розвитку: збірник наукових праць / за ред. О. А. Дубасенюк, Н. Г. Сидорчук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – С. 343-348.

УДК 371.036

А.М. Чернишова,
аспірант кафедри педагогіки, викладач
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА

Актуалізовано проблему естетичного виховання молодших школярів засобами хореографічного мистецтва. Розглянуто основні завдання, які вирішує учитель знайомлячи дітей із танцем.

Актуализировано проблему эстетического воспитания младших школьников средствами хореографического искусства. Рассмотрены основные задачи, которые решает учитель знакомя детей с танцем.

The problem of aesthetic education of junior schoolboys by means of of choreographic art is actualized. The basic tasks which the teacher is to solve acquainting the children with dance are considered.

Проблема всебічного гармонійного розвитку дитини останнім часом досить актуальна у зв'язку із змінами, що відбуваються в соціально-економічній, політичній та культурній сферах України. У її вирішенні суттєве місце належить питанням, пов'язаним із залученням підростаючого покоління до естетичного досвіду людства, освоєння й використання естетичних цінностей, активної художньо-творчої діяльності. Саме тому важливого значення набуває процес естетичного виховання дітей і молоді.

У Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті, у Державній комплексній програмі естетичного виховання зазначається, що саме в системі освіти цілеспрямовано, послідовно й ефективно здійснюється естетичне виховання дитини, яка здатна сприймати, розуміти та використовувати художньо-естетичні цінності в житті та мистецтві [2; 3]. Тож сучасна школа спрямовує свої зусилля на те, щоб забезпечити належним чином процес естетичного виховання учнівської молоді, створити педагогічні умови, які б сприяли підвищенню рівня її естетичної вихованості. Важливим засобом реалізації поставленого завдання є залучення підростаючого покоління до хореографічного мистецтва.

Естетичне виховання дітей засобами хореографії здійснюється в закладах позашкільної та шкільної освіти. У позашкільних навчальних закладах, зорієнтованих суто на культурологічне, естетичне навчання і виховання, організація естетичного виховання засобами танцювального мистецтва чітко сформована і систематизована. Заняття хореографією в них здійснюються за провідними методиками вітчизняних і зарубіжних учених (Т. Баришнікової, А. Ваганової, К. Василенка, А. Гуменюка та ін.), розрахованими на дітей, які мають спеціальні хореографічні та художні здібності. Достатньо розроблені й питання методики хореографічної роботи як засобу естетичного виховання дітей у позашкільних освітніх закладах (Г. Березова, Л. Бондаренко, А. Тараканова та ін.).

Поряд з цим у сучасній національній освітній системі спостерігається стійка тенденція впровадження в навчально-виховний процес середніх загальноосвітніх закладів (традиційні загальноосвітні школи, ліцеї, колегіуми, гімназії, навчально-виховні комплекси) уроків хореографії. Хореографія не входить до складу обов'язкових навчальних предметів загальноосвітніх закладів, проте в практиці початкової школи набуває широкого розповсюдження й викладається як додатковий предмет, завдання якого спрямовані на духовний та фізичний розвиток особистості кожної дитини.

Естетичне виховання засобами ритміки та хореографії висвітлено у працях Є. Б. Абдуліної, Б. В. Асаф'єва, А. Р. Верещагіної, Д. Б. Кабалевського, К. В. Тарасової, В. І. Шпак та інших. Проблемам музично-рухового розвитку дітей, формуванню в них навичок виконання танців, розвитку творчості під час означеного виду діяльності присвячено дослідження

Р. Т. Акбарової, С. В. Акішева, Н. О. Ветлугіної, О. В. Горшкової, А. М. Зіміної, М. Л. Палавандішвілі, О. П. Радиної та ін. Ученими підкреслюється, що за допомогою рухів дитина пізнає світ: рухаючись під музику, вона вчиться повнішому її сприйманню, завдяки чому отримує певні враження від музичних творів. За таких умов у дітей розвивається загальна музичність, творча уява, спеціальні здібності музично-рухового виконавства, поступово формується художній смак. Активно розробляються питання методики хореографічної роботи як засобу естетичного виховання дітей у позашкільних освітніх закладах (Г. Березової, Л. Бондаренко, А. Тараканової та ін.).

Ураховуючи незаперечну цінність існуючих здобутків учених, зазначимо, що проблема естетичного виховання учнів загальноосвітньої школи засобами хореографічного мистецтва ще не знайшла достатнього висвітлення в науковій літературі та педагогічній практиці. У зв'язку з цим виникає необхідність подальшого вивчення естетично-виховних можливостей хореографічного мистецтва, визначення його сутності, виявлення компонентів естетичної вихованості в процесі хореографічної діяльності, а також теоретичного обґрунтування педагогічних умов та розробки методичних рекомендацій щодо успішного вирішення проблеми естетичного виховання школярів засобами хореографії.

Танець – одна з найважливіших форм вираження людських почуттів. З глибокої давнини, поряд з іншими видами мистецтва він займає значне місце у культурі й житті кожного народу. Народний танець – фольклорний танець, який побутує у своєму природному середовищі і має певні традиційні для даної місцевості рухи, ритми, костюми тощо. Фольклорний танець – це стихійний вияв почуттів, настрою, емоцій; виконується в першу чергу для себе, а потім – для глядача (товариства, гурту, громади) [1, с. 3].

Необхідно зазначити, що танцювальне мистецтво, як ніщо інше, передбачає культуродоцільність, тобто "відкритість" різних культур. З огляду на це особливого значення набуває знайомство дітей з народним танцем, що, як і кожний витвір народного мистецтва, є "плодом народної творчості, уособленням його смаків і вподобань, дзеркалом національних особливостей художнього мислення народу" [1, с. 8].

Завдяки участі в народних танцях учні мають можливість доторкнутися до джерел українського народного мистецтва, а також

традицій народів світу. Танцювальний етнографічний матеріал, що є зразком норм поведінки, музичної та хореографічної культури українського народу, сприяє розвитку національної свідомості, патріотичних почуттів [1, с. 22].

Особливої ваги народний танець має для учнів початкової школи, оскільки саме в цьому віці збагачується індивідуальний естетичний досвід дитини, закладається фундамент естетичного мислення учнів.

Виходячи з цього, використання танців різних народів у процесі організації танцювальної діяльності молодших школярів, на наш погляд, сприяє створенню умов для найбільш повного (з урахуванням віку) ознайомлення їх із розвитком культури сучасного суспільства. Цей аспект естетичного виховання у процесі танцювальної діяльності потребує насамперед знань у галузі національної культури.

Танець виступає засобом духовного освоєння дійсності, пізнання прекрасного, прилучення підростаючого покоління до скарбниці народної творчості. Знайомство з народною творчістю не тільки збагачує знання дітей, але й виховує повагу і любов до культури інших народів. Тому метою хореографічної роботи є виховання в учнів важливих духовних якостей.

Важливо пам'ятати, що танець як мистецька дія не може бути безідейним, бо він, як і інші види мистецтва, сприяє формуванню світогляду. Створюючи танці, важливо не прагнути відразу практично втілити свої задуми у відповідну танцювальну форму. Насамперед необхідно вирішити питання його сюжету, ідейної спрямованості. Якщо створюється народний танець, потрібно зберегти його народний колорит і в той же час підібрати такі форми та елементи рухів, які доступні для виконання дітьми. Народний танець, створений в поєднанні з елементами гри, прикрашає його і зацікавлює дітей. Визначивши сюжет і характер танцю, добираємо музичний супровід, ретельно працюємо над особливостями рухів, які залежать від традицій і звичаїв народів світу, їх географічного розташування, історичних подій. Інколи вдало поєднується народне слово, пісня й танець [1, с. 38].

Естетичному вихованню дітей, розвитку їх обдарувань й талантів сприяють творчі імпровізації, створення танцювальних комбінацій, етюдів. Робота над етюдами розпочинається з простих завдань. Спочатку діти повинні навчитися бачити, милуватися,

розуміти красу людини, її тіла, рухів, слухати і чути чудову музику. Можна, взявши за основу музичний твір чи пісню, розкрити зміст етюду, обговорити ряд танцювальних рухів, запропонувати вихованцям придумати сюжет та імпровізувати танець. Це дозволить їм проявити здібності, творчу фантазію. Важливо, щоб танець не був «штучним», «фальшивим», а відповідав змісту музичного твору [1, с. 95].

"Музика – уява – фантазія – казка – творчість – то є стежинка, йдучи якою, дитина розвиває свої духовні сили", – наголошує В. Сухомлинський [5, с. 66].

Важливою складовою естетичного виховання є творчість дитини, яка прагне виразити себе, і виразити не лише в наслідках свого навчання, а й у внутрішньому духовному світі. Творче натхнення працею, що створює духовні цінності, – важлива умова повноти її духовного життя. Згадаймо слова видатного педагога: "Творчість починається там, де інтелектуальні й естетичні багатства, засвоєні та здобуті раніше, стають засобом пізнання, освоєння, перетворення світу, при цьому людська особистість немовби зливається зі своїм духовним надбанням" [6, с. 24].

Отже, завдання дедалі широкого прилучення людини до скарбів духовної культури свого народу може бути успішно розв'язане лише за умов, якщо ця робота послідовно здійснюватиметься, починаючи з раннього дитинства.

Ознайомлюючи дітей з танцем, педагог розв'язує наступні завдання:

- виховання гуманістичних якостей, естетичних поглядів та смаків, любові до танцю і усього прекрасного, вироблення умінь примножувати культурно-мистецьке надбання українського народу та народів світу;
- утвердження здорового способу життя, повноцінного фізичного розвитку особистості, гармонії тіла і духа;
- формування гармонійно розвиненої, духовно збагаченої особистості;
- розширення загального кругозору дитини;
- формування інтересів до хореографічного мистецтва, виявлення і розвиток творчих здібностей та нахилів;
- виховання любові до праці та самовдосконалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Верховинець В.М. Теорія українського народного танцю. – 5-е вид. / В.М. Верховинець. – К.: Муз. Україна, 1990. – 150 с.
2. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти // Освіта. – 1996. – 7 серпня.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. – К.: Шкільний світ, 2001.
4. Система эстетического воспитания школьников / Под ред. С.А. Герасимова. – М., 1983.
5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори. В 5-ти т. – Т. 3. / В.О. Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1976.– 670 с.
6. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5-ти т. – Т.4. / В.О. Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1977. – С. 532.